

Vejdirektoratets strategi for smukke veje

Ib Møller, Møller & Grønborg AS

Forord

Vejdirektoratet vedtog i begyndelsen af 1995 en samlet 'Strategi for smukke Veje'. Forud var i efteråret 1994 afholdt temadage på herregården Hindsgavl med en kreds af indbudte såvel inden- som udenfor Vejdirektoratet mhp at få inspiration til en strategi. Denne blev udmyntet i en handlingsplan på 10 punkter, og siden er igangsat en række initiativer i overensstemmelse hermed.

Vejdirektoratet har nu indbudt til et nordisk seminar i København 26.-27. september 1996. Her ønskes gjort status over, hvad der er sket de seneste år i de nordiske lande og med hvilket udbytte. Seminaret skal på baggrund heraf finde inspiration for kommende års indsats for at skabe smukkere veje.

Dette indlæg vil give en smagsprøve på nogle af de igangsatte initiativer, og med en opdeling som i strategien. Under 'Mål' er kort citeret de hensigter, som var indeholdt i strategien. Under 'Initiativer' er nævnt de vigtigste, der siden vedtagelsen er igangsat. Vejdirektoratet tror, at strategien og dens opfølgning ikke blot kan have interesse for egne ansatte, samarbejdspartnere og konsulenter, men også for en bredere kreds af medborgere, der kritisk og konstruktivt deltager i debatten om vore fysiske omgivelser.

Indhold

Ansvar
Igangsætning
Basis
Uddannelse
Ledelse
Kvalitet
Oprydning
Projekter
Formidling
Værktøj

Ansvar

Mål

Vejdirektoratet vedkender sig sit ansvar som inspirerende for en æstetisk gunstig udvikling af det danske vejnet. Æstetiske hensyn vil i fremtiden blive medtaget som en integreret del ved planlægning, projektering og vedligeholdelse samt ved nyanlæg, ombygning eller administration af statens veje. Vejdirektoratet vil dels orientere en bred kreds af politikere, myndigheder, institutioner, interesseforeninger, borgere mm om strategien og dels markedsføre den internt blandt medarbejdere, rådgivere, konsulenter mm.

Initiativer

Strategien foreligger nu i to oplag på i alt 2.000 danske og 1.500 engelske udgaver. Den er uddelt til ansatte i direktoratet, til samarbejdspartnere og konsulenter, men også til Folketinget og samtlige amts- og primærkommuner i Danmark. Herudover er den udsendt til de øvrige statslige vejadministrationer i Norden og Europa. Strategien er også fremsendt til biblioteker samt uddannelsesinstitutioner samt til hvem, der har ønsket at modtage den. Interessen for den har været omfattende.

Igangsætning

Mål

Regeringen har besluttet, at der skal gennemføres handlingsplaner for trafik og miljø i byer med over 10.000 indbyggere. Vejdirektoratet vil som led heri bl a arbejde for, at der etableres en pulje til at ombygge eksisterende veje, der allerede er aflastede af nye - samt ved fremtidige projekter til nye veje at medtage ombygning af de ældre, der aflastes.

Initiativer

Et pilotprojekt for en ombygning af hovedlandevej 15 mellem Herning-Bording blev fremlagt som skitse på Hindsgavl i 1994. Siden har Vejdirektoratet, Ringkøbing amt, Herning og Ikast kommuner sammen med konsulenter arbejdet videre med en projektering. Projektet vil tilpasse hovedlandevejen den nye, begrænsede trafik, samt forbedre de miljømæssige og æstetiske forhold.

Projekter er igangsat i bl a Sæby og Havnebyen på Odden om omfartsveje. Der er projekter om oprydning fx i Rødkærbro, Lund, Bovrup, Nørre Snede samt om bysnering af den - nu snart tidligere - hovedlandevej samt af bymidten i Brande kommune.

På strækningen Kolding-Esbjerg, der snart bliver aflastet af en ny motorvej, undersøger en arbejdsgruppe muligheden for at ombygge den gamle hovedlandevej med særlig vægt på en æstetisk forbedring.

Basis

Mål

Offentligheden er interesseret i vejforhold, men føler ofte, at den ikke har indflydelse på nyanlæg, ændringer eller udformning af veje. Vejdirektoratet vil sætte ind heroverfor ved at inddrage borgerne aktivt i planlægning af nyanlæg eller ændringer af vejnettet på tidligst muligt tidspunkt samt udarbejde undervisningsmateriale for elever med tilhørende vejledninger for lærere i Folkeskolens yngste klasser.

Initiativer

Rute 11. Trafikministeren har anmodet Vejdirektoratet om at igangsætte en undersøgelse om behov og muligheder for at forbedre Rute 11 på strækningen fra den dansk-tyske grænse til motortrafikkevejen nord for Ribe.

Vejdirektoratet har sammen med de berørte amter og kommuner igangsat et planlægningsarbejde forud for en VVM-redegørelse. Et oplæg til debat er i maj 1995 udsendt til samtlige ca 12.000 husstande. Mange besvarelser er modtaget, og der er udsendt en redegørelse herfor. I løbet af 1996 afholdes beboermøder om alternativer.

En informationsfolder til lodsejere i forbindelse med forslag til ekspropriationer med titlen 'Hvem gør hvad, hvornår?' er udarbejdet af Anlægskontoret.

Skolemateriale til brug i de yngste skoleklasser er udarbejdet sammen med Danske Arkitekters Landsforbund og Undervisningsministeriet.

Uddannelse

Mål

De mange års danske erfaringer med at anlægge smukke veje og broer mm må ikke gå tabt men skal videreudvikles. Vejdirektoratet vil derfor bl a søge at etablere forskellige uddannelsesstilbud, undersøge mulighederne for at styrke forskningen indenfor emner med trafik og trafikantoplevelse samt afholde en nordisk konference om smukke veje i 1996.

Initiativer

Grunduddannelsen er taget op med uddannelsesinstitutioner samt med arkitekt- og ingeniørforbund med det formål på tværs af de forskellige uddannelsesinstitutioner at igangsætte nye initiativer.

Arkitektskolen i Århus har i 1995-96 gennemført en motorvejsopgave om en strækning omkring Jyske Ås i Nordjylland.

Efteruddannelsen kan fra efteråret 1996 til afslutningen af 1997 ske i et samarbejde med deltagelse af Danske Arkitekters Landsforbund, Arkitektskolerne i Århus og København, Landbohøjskolen og Vejdirektoratet.

Masteruddannelse af danske og svenske ingeniører, arkitekter og landskabsarkitekter med titlen 'Vej-menneske-miljø' påregnes iværksat til foråret 1997.

Forskning søges iværksat i form af fx Ph.D på vejæstetik området i et dansk-svensk samarbejde.

Ledelse

Mål

Vejdirektoratet er opmærksom på betydningen af ledelsens holdning til æstetiske forhold i forbindelse med veje og vil derfor bl a arbejde videre med udbudsformer, hvor æstetik og visuelle forhold direkte indgår som parametre.

Initiativer

Vejdirektoratets æstetisk konsulent er ansat bl a med den opgave at varetage de æstetiske hensyn i forbindelse med veje.

Udbud af broer er foretaget for såvel en bro over Susåen ved Næstved som for Danmarks længste dalbro på 441 m over Karup å ved Skive. I udbudsbetingelserne mellem fire pre-kvalificerede hold af entreprenører, ingeniører og arkitekter var stillet krav til den æstetiske udformning og indpasning i landskaberne.

Kommende udbud vil blive underkastet tilsvarende overvejelser.

Vurderingskriterier er udarbejdet ved alternative udbudsformer i et samarbejde mellem Vejdirektoratet og ledende ingeniørfirmaer.

Kvalitet

Mål

Sikring af kvaliteten bør omfatte alle faser af et projekt. Kvalitetssikring bør ikke kun omfatte faserne fra behovsanalyser til udført projekt men også den efterfølgende drift og vedligeholdelse. Vejdirektoratet vil derfor gennemføre en kvalitetssikring i alle faser af nyanlæg og heri indlægge periodevise revisioner af sikkerheds- og miljømæssige, samt æstetiske forhold.

Initiativer

Procedurebeskrivelse for samtlige faser i Vejdirektoratets kvalitetsstyringssystem er udarbejdet og gransket med særlig hensyn til visuelle og æstetiske krav.

Oprydning

Mål

Flere initiativer er allerede taget for at rydde op i vejbilledet, som fx i rapporterne 'Vej til bedre byer' og 'Byernes Trafikarealer' samt i undersøgelse af fauna- og menneskepassager. Vejdirektoratet vil forstærke denne indsats ved at gennemgå hovedlandevejsnettet for at

udpege 'æstetisk sorte pletter' samt fremkomme med forslag til afhjælpning samt gennemføre en undersøgelse af sammenhængen mellem visuelle forhold og trafikikkerheden.

Initiativer

'Smukke veje - drift og vedligehold' er titlen på et pilotprojekt, som Vejdirektoratet, Roskilde og Århus amter samt Roskilde og Silkeborg kommuner med Møller & Grønberg AS som konsulenter fremlægger til Nordisk Seminar 96. Her er undersøgt forhold med drift og vedligehold, som kan have uheldig indflydelse på vejes udseende.

Visuelle forhold og trafikikkerhed er taget op med henblik på at etablere analysemetoder.

Projekter

Mål

Den statslige trafikpolitik lægger vægt på miljø, æstetik og visuelle forhold. Vejdirektoratet vil fortsat arbejde på, at disse intentioner gennemføres bl a ved, at der på finansloven søges afsat midler til trafikpuljen til at gennemføre projekter på det kommunale vejnet i samarbejde med de pågældende kommuner, intensivere beplantninger langs veje, markedsføre dansk know how om æstetik samt nedsætte et fremtidsudvalg, som skal følge med i forskning og tendenser mht grøn planlægning, landskabshensyn mm.

Initiativer

Trafikpuljen har på finansloven fået afsat 35 mio kr i 1995 og på knap 50 mio kr i 1996 til at gennemføre projekter på det kommunale vejnet.

Intensivere beplantninger. Projekt er udarbejdet til arboreter (træ- og busksamlinger) på to rastepladser langs den nye motorvej Kolding-Esbjerg sammen med landsorganisationen 'Plant et Træ'. Der stiles efter en beplantningsaktion tidligt i foråret 1997.

En arbejdsgruppe i Vejregelorganisationen har taget fat på at ajourføre vejregler for beplantning fra 1980. En anden gruppe ser på mulighederne for at beplante midterrabatter langs danske motorveje.

Markedsføre know how sker med særlig vægt på det kinesiske marked.

Dybbølsbro i København. I forbindelse med projekteringen blev inddraget såvel en landskabsarkitekt som en billedhugger.

Ringboulevarden i Randers er under projektering i et samarbejde mellem Vejdirektoratet, Århus Amt og Randers kommune. Udover en landskabelig og æstetisk er også tilknyttet en kunstnerisk konsulent.

Formidling

Mål

Der skal fokuseres på sammenhænge og helheder i den fysiske planlægning af infrastrukturen gennem større samarbejde mellem involverede myndigheder samt en bedre udnyttelse af informationsteknologien overfor offentligheden.

Initiativer

Artikler mm om strategien er bragt i flere fagtidsskrifter, og der er holdt adskillige foredrag i Danmark og Sverige herom.

Vejpris blev første gang uddelt i 1995 til Assens kommune og i 1995 til arkitekt m.a.a. Ib Møller, Møller & Grønborg AS. Vejprisen er foreløbig besluttet uddelt endnu to år.

Konkurrence om vejudstyr er udskrevet af Vejdirektoratet, Dansk Design Center og Danske Arkitekters Landsforbund til fire indbudte og højt kvalificerede designere. Resultatet vil blive præsenteret på Nordisk Seminar 96.

Katalog om forbedring af vejudstyr inklusiv mulighed for at reducere de eksisterende vil blive udarbejdet, efter at ovennævnte konkurrence er afviklet.

Konkurrence om støjskærme er udskrevet mellem 4 arkitekt- og designfirmaer i et samarbejde mellem Vejdirektoratet og Dansk Design Center om Bispeengbuen i København. Resultater fra konkurrencen skal danne inspiration også andre steder.

Trafikantoplevelser vil blive inddraget i kommende VVM-analyser, og en efteruddannelse forestås af VEJ-EU.

Bog om 'Trafikkens skilte' udarbejdes af Vejdirektoratet og Dansk Design Center og vil foreligge til Nordisk Seminar 96.

Opfølgning

Mål

Vejdirektoratet vil løbende følge indsatsen på de ovennævnte områder bl a ved, at arbejdsgruppen bag udarbejdelsen af strategien for smukke veje fortsætter sit arbejde og årligt udarbejder en status samt forslag til opfølgninger til Vejdirektoratets ledelse.

Initiativer

Aktivitetsliste udsendes kvartalsvis internt i Vejdirektoratet. Arbejdsgruppen bag strategien redegør overfor direktionen løbende for, hvor de enkelte projekter befinder sig, deres budgetter og forbrug, samt hvilke nye initiativer, der ønskes sat i gang.